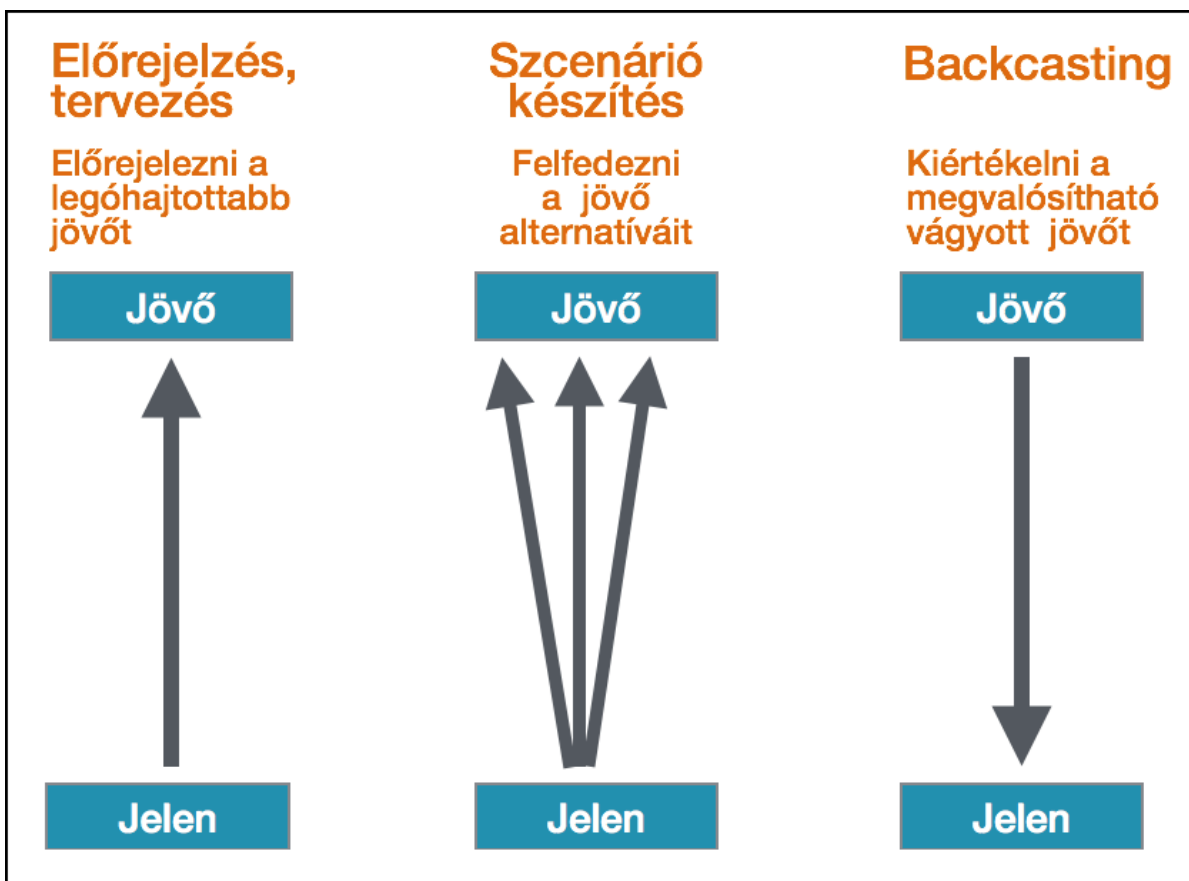

Budapest 2035 KOMPAKT VÁROS

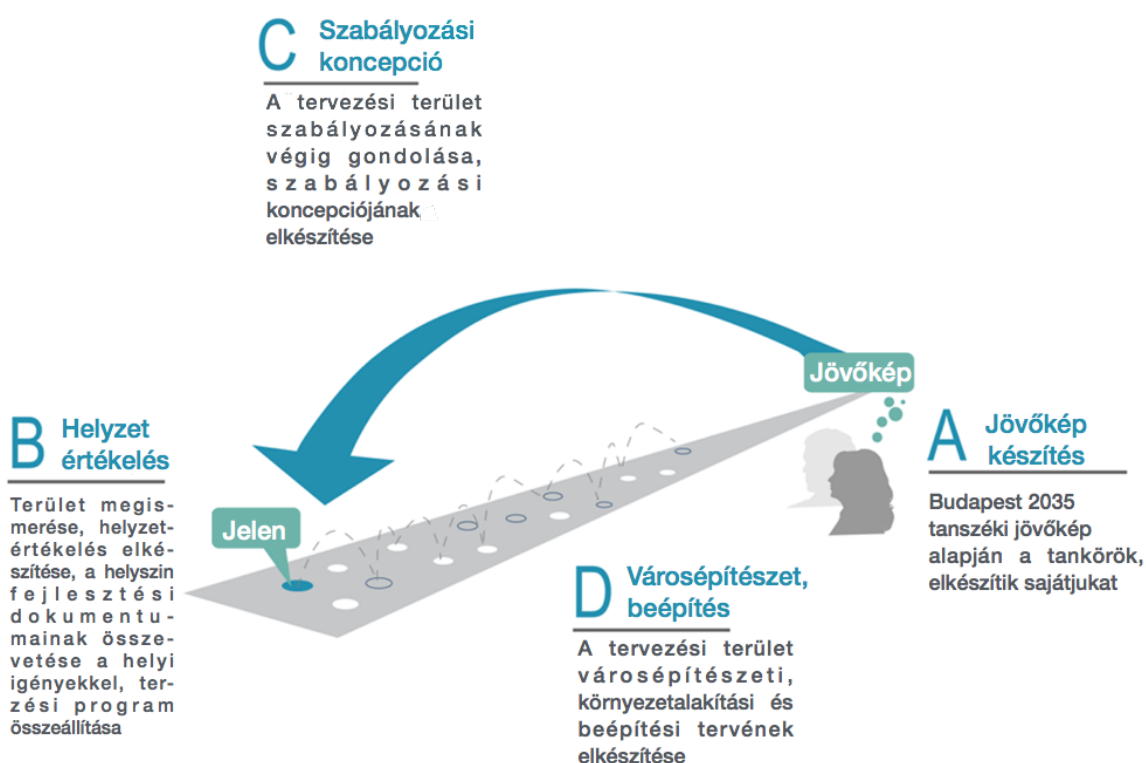
Budapest 2035-ös jövőjét a város belső fejlődésén kívül az ország, és Európa környezeti, gazdasági, társadalmi változásai határozzák meg. Milyen lesz Európa vagy milyen lesz Magyarország képe, hol fognak lakni az emberek, vagy hogyan dolgoznak majd, azt egészen pontosan nem lehet megmondani. Hogyan tudja a településfejlesztés és a településtervezés mégis a jövőt megtervezni, utcák, terek gyárai, helyét kijelölni ha nem lehet biztos információnk a jövőről, hiszen a vizsgálatok során a jelen és a múlt igényeit, folyamatait kielemezve határozunk meg irányokat és korlátokat a tervekben. Ezt a módszert előrejelzésnek (angolul forecast-nak) hívják, melyben a múltra épülve fogalmazzunk meg stratégiákat, koncepciókat, és rajzolunk tervek.

forrás: Robinson, J pers. Comm. 2006 (<http://wearearising.org/category/toolkit/>) ford: szerzők

A stratégiai tervezés egyik eszköze a szenárió készítés. Azt a módszert hívjuk szenárió készítésnek amikor több lehetséges változat figyelembevételével, készítünk alternatívákat a tervezés során. Ez metódus lehetőséget ad arra, hogy közelebb kerüljünk, az eredeti kérdések - hol fogunk lakni, mit fogunk dolgozni, milyen lesz Budapest képe - megválaszolásával a lehetséges jövők valamelyikéhez. (Ugye milyen furcsa, ez magyarul, hiszen nem szoktuk a "jövő" szót többeszámban használni, míg angolul értelemet hordoz.)

A félév során viszont kicsit fordított gondolkodás alapján kezdünk neki a várostervezésnek. Ebben a gondolkodásban nem a jövő előrejelzése vagy a minél biztosabb megsejtése lesz majd a feladat, hanem a megfogalmazott igényeinkre épülő jövő(kép) elérésének a kigondolása. Első lépésben egy társadalmi - gazdasági - környezeti igények/korlátok alapján megfogalmazott jövőkép kerül felállításra. De milyen igényeket lehet megfogalmazni a jövőről? Egy csomó igény már megfogalmazásra került: a Föld felmelegedésére, a túlnépesedésre, vagy a termőföldek elfogyásának következményeire vonatkozó határértékek például. A különféle kutatók, szakemberek, vagy szervezetek által felállított a jövőképekben, meghatározásra kerülnek társadalmi - gazdasági - környezeti határértékek, mint például Európa versenyképességi helyzete a világhoz képest, vagy az európai országok egymáshoz való viszonya. Ezek az elemzések alapján készülnek el a jövőképek több változatban.

forrás: www.thenaturalstep.nl, nyomán szerkesztette, ford: szerzők

A Városépítéset² 2015-ös féléve során sajnos nincs időnk, módunk több alternatíva figyelembe vételével terveznünk ezért, a tanszék kidolgozott egy jövőképet, amelyben egy lehetséges jövőt mutatunk be. Természetesen tudjuk, hogy ez csak egy a sok közül. A jövőkép kidolgozásakor felhasználtuk a BUDAPEST TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA (2014, BFVT) és a BUDAPEST 2030, Hosszútávú Városfejlesztési Koncepció (2013, BFVT) dokumentumokat, valamint a tanszék által készített BUDAPEST 2050 (2012, BME URBANISZTIKA) könyvet.

Egész Budapest jövője olyan méretű feladat, amelyet 1 félév alatt nem lehet megoldani, ezért a féléves feladat meghatározásakor szűkítettük a tervezési területet a 13. kerületre, annak is a Róbert Károly körút és Lehel út csomópontjához kapcsoltuk. Ez a terület a jelzett fejlesztési dokumentumok szerint ígéretes jövő előtt áll úgy tűnik, hogy Budapest fejlődése során a terület gazdagodni fog funkcióban, sűrűségben.

Budapest 2035 JÖVŐKÉP

EURÓPA - MAGYARORSZÁG

Budapest jövőjére a világ fejlődése, kis és nyitott gazdaságú országgént, elsősorban Európán keresztül hat. E két térség – Európa, Magyarország – mozgásai határozzák meg alapvetően azokat a fejlesztési energiákat és trendeket, melyek Budapest épített környezetére hatnak gazdasági, társadalmi oldalról.

2030-után Európa kibővül, erősödnek az Európai Unión belül a nemzeti, és nemzetek feletti kapcsolatok, **gazdasági** motorját pedig az erős régiók jelentik. Az unió politikai és üzleti szervezetei szorosan együttműködnek, a versenyképesség és innováció érdekében, belső szabályozása folyamatosan úgy alakul, hogy őrizze hagyományosan európai jellegét, de az új gazdaság számára legyen kedvező és támogassa a növekedést. Európa fontos és integráns része marad a világkereskedelemnek, gazdasági hajtóerejét a technológiailag fejlett ipar biztosítja.

Új innovációk jelennek meg az energiaiparban, a rendszerszervezés, a szállítás, az előállítás, és elsősorban a felelős **környezeti** gondolkodásban. A természeti környezet jelentős változásokon megy át, Nyugat- és Közép – Európában a mezőgazdaságilag művelt területek csökkennek és rekreációs - turisztikai valamint „természeti” területként fognak funkcionálni. Európa 2030 után tudatosan fordul a környezeti terhelés csökkentése irányába, integrált klíma/energia szabályok megalkotásával a legszennyezőbb gazdasági területeken (ipar, szállítás).

Európa **népessége** eltérő mértékben, de csökken. Jelentős a migráció, melynek célterülete továbbra is Európa legfejlettebb része, a „Pentagon” (London – Hamburg – Milánó – München - Párizs) területe, és melynek döntő része magasan képzett munkaerő, aki a tudás intenzív gazdaságába akar elhelyezkedni. Az Unió további területein is erősödik a migráció a kiegyenlítő intézkedések hatására.

MAGYARORSZÁG - BUDAPEST

Budapest az európai kontinens egy minden irányból jól átjárható kereszteződésében helyezkedik el. Európán belüli földrajzi helyzete egyedülálló adottságokat hordoz, ami a város jövőbeni makroregionális szerepének meghatározó eleme lehet.

A Kárpát-medencét a Kárpátok, az Alpok és a Dinári- hegység magas hegyláncolata öleli körül. A hegyeken csak néhány ponton lehet áttörni: a Duna mentén és egy-egy hágón. A Kárpát-medence eltérő tájak és különböző kultúrák határán, szerkezeti jelentőségű közlekedési

útvonalak találkozásánál fekszik. Itt metszi a dunai vízi út a Nyugat–Európából keletre (Ázsia felé) és délkeletre (a Balkán felé) irányuló tradicionális közlekedési kapcsolatokat. Ezek a kapcsolatok gazdaságokat összekapcsoló „piaci folyosók”, potenciális energiavonalak is, melyek ma már az Európai Unió tagállamai és a Közel–Kelet piacai között teremtenek kapcsolatot. Ebben az értelemben tehát Budapest valódi csomóponti pozícióban van. Ezt erősítik a transzeurópai közlekedési hálózat fejlesztési elemei, a Budapesten kereszteződő IV., V., és VII. folyosók. (Budapest 2030, Hosszútávú Városfejlesztési Koncepció, 2013, BFVT)

Magyarország egy bővülő és erősödő Európa közepén, kihasználja a régiókra épülő **gazdasági** motort, Budapest bekapcsolódik, mint „gateway” térség az európai „Pentagon” vérkeringésébe, ugyanakkor a két északi (Észak-Magyarország, Észak-Alföld) és a két déli (Dél-Alföld, Dél-Dunántúl) régió részt tud venni 2030 után a szomszédos EU régiók gazdasági életébe, a kereskedelembe és a mezőgazdasági tudás transzferbe. Az ország az EU átlaga felett teljesít, tehát csökken a fejlett országok közötti különbség, ugyanakkor nő az országon belüli régiók közötti különbség. Budapest és az észak-nyugati régiók iparszerkezete és foglalkoztatás szerkezete a kapcsolódó osztrák régiókéhoz hasonlóan a tudás-intenzív gazdaságra épül, a természeti környezete a teljesen mezőgazdasági felhasználásból megkezdte az átváltozást a természeti táj, és szabadidős funkciók felé. Az alföldi régiók területe erősebben kötődik a korszerű mezőgazdasági célú felhasználáshoz.

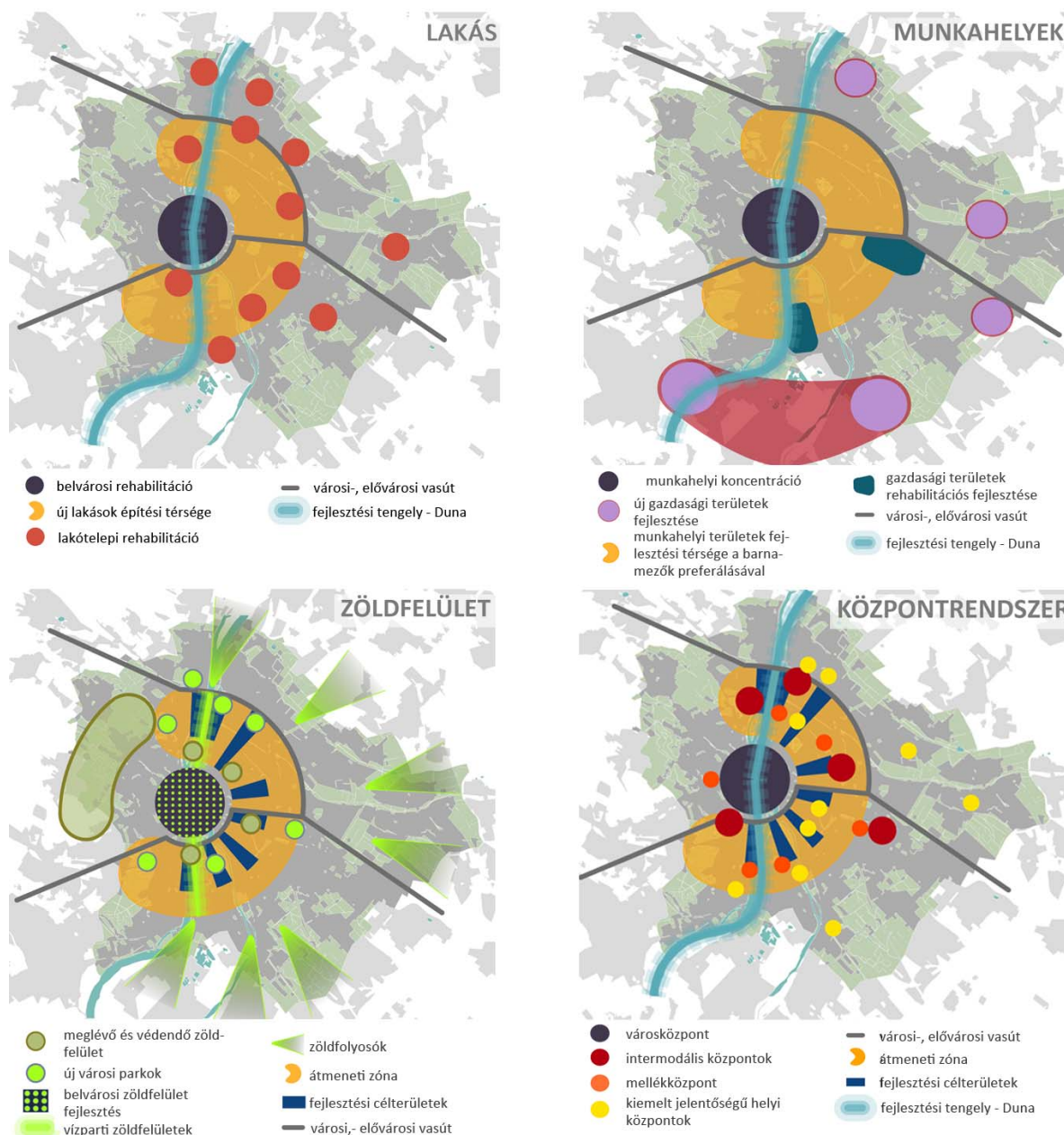
Az ország **környezeti** politikája erősen koncentrálna a környezetterhelés csökkentésére. Az ország számára az igazi kihívást az országon áthaladó és dinamikusan fejlődő közúti szállítás, és a még meglévő korszerűtlen energia-előállító és felhasználó üzemek rekonstrukciója jelenti. Az energiaszerkezet átalakítása indul meg, az országos hálózatok „smart grid”(intelligens hálózat) típusú újraszervezése és a megújuló energiaforrások jelentős mértékű beléptetése. 2030 után az EU közlekedési szerkezet átalakítási programja keretében a nagytávolságú szállítás új hálózatba szervezése segítségével, és az energia források termelésének megújításával sikerül a ÜHG kibocsátást, és a nyári hő-szigetek kialakulását és hatását csökkenteni.

Magyarország **lakosság száma** 2030-ra 8,0 millió körül fog alakulni, a magas elvándorlás, az alacsony termékenység, és az európai viszonylatban is magas mortalitás miatt, és a lakosság jelentős elöregedést mutat. A 2030 körül meginduló európai fejlődés lelassítja ezt a negatív folyamatot, és ország egyes területeire irányuló magasan képzett munkavállalói migráció csökkenti a lakosságfogyást, az ország munkanélküliségi helyzete a vizsgált időszak második felében javul.

BUDAPEST

Budapest és közvetlen agglomerációja megközelítőleg 2,5 millió **lakosa** több erős, közvetlen szállal kapcsolódik a fejlett Pentagon területhez, de intenzív a kapcsolata az ország keleti és déli régióin keresztül a bővülő EU területekhez is. A klímavédelem, a ÜHG kibocsátás csökkentés, az energiaszerkezet átalakulás, és ezzel összefüggésben az európai gazdasági térszerkezet új közlekedési és szállítási módokat és hálózatokat igényel. Az új hálózatok egyik központja lehet Budapest. Itt tud találkozni a fejlett területek innovatív, magas hozzáadott értékű ipar, az EU

kohéziós politikájának eredményeképpen létrejövő fejlett mezőgazdaság, a keleti, délkeleti irányba bővülő EU régiókat a fejlett régiókhoz csatoló “interface” szerep. Az energiafelhasználás szerkezet átalakításának egyik legfontosabb feladata a közlekedés átalakítása. Mind a fosszilis bázisú energiahordozók világméretben korlátos és a térségben hiányos megléte, mind a környezetvédelmi szempontok indokolják az átállást, a közlekedési mód váltását. Budapest komoly célterülete a növekedési központi szerepe miatt a migrációs folyamatoknak, de a kiegyensúlyozott regionális politika hatására a városba irányuló vándorlási folyamatokban a magasan képzett rétegek aránya jelentős.

forrás: Budapest 2030, Hosszútávú Városfejlesztési Konceptió, 2013

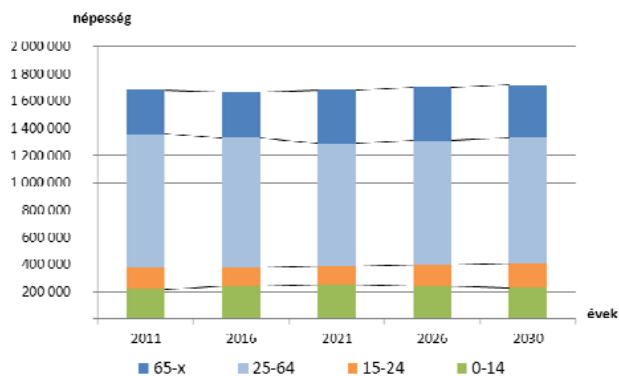
A munkaképes korúak száma és aránya is az elkövetkező időszakban indul csökkenésnek. Ezek együttesen növekvő eltartási terhet jelentenek a gazdasága számára, és befolyásolják a jövőbeli folyamatokba történő beavatkozást is. A 2011–2031 közötti időszakban a 0–14 évesek száma 4%kal csökken, a fiatal felnőttek (15–24 évesek) száma 11% kal esik vissza az összlakosságon

belül, ugyanakkor 3,6%-kal nő az idősebb felnőttek (25–64 évesek) aránya, és 12%-kal nő a 65–X évesek aránya. Mindez azt jelenti, hogy a lakosság kismérték növekedése számottevő korcsoporti változással jár együtt. A születéskori átlagosan várható élettartam feltételezéseink szerint lassan nő, de megtartja a nemek közötti különbséget, így az öregedés fokozottan érinti a nőket. A szuburbiból a városba történő visszaáramlás mérsékelt lesz, és a főváros az országon belül nem növeli népességvonzó erejét. A nemzetközi migráció, a korábbi meghaladó mértékben irányul Budapestre és környékére, ami fiatalító hatással lesz a lakosságra, és javítja annak összetétel jellemzőit, 2030 után az ország lakosságának 17,3%-a él Budapesten. Budapest eltér az ország többi részétől abban is, hogy lakossága öregebb és gyorsan is öregszi. Nem csupán több a nyugdíjas, de azok képzetesebbek, jobb életminőséggel és igényekkel jellemezhetőek. Népességi súlyuknál fogva magasabb jövedelemmel és összesített fogyasztással is rendelkeznek.

Budapest népessége korcsoportok szerint

Kor-csoport	2011	2031	Változás az időszak alatt %
0–14	12,9	13,1	+0,2
15–24	9,9	10,8	+0,8
25–64	57,8	54,3	-3,5
65–X	19,4	21,8	+2,4
Σ	100,0	100,0	

forrás: Budapest 2030, Hosszútávú Városfejlesztési Konceptió, 2013, BFVT

A foglalkoztatás szintje magasabb (57%) az országos átlagnál, a munkanélküliség alacsonyabb (9%), és jellemző a terciér és quaterner tevékenységek nagy hányada, a magas hozzáadott érték termelési arány. Budapest nemcsak az országban, de a tágabb régiójában is a nemzetközi kapcsolatok kiemelt helyének számít, ahol a döntési és irányítási funkciók koncentrálnak. Ezzel összefüggésben a piaci és pénzügyi szolgáltatások aránya, kapcsolatai fejlettek. A gazdaság másik helyi motorja az, hogy Budapest az oktatásban, a kutatófejlesztő tevékenységben, a tudásalapú társadalmi fejlődésben tartósan meghatározó szerepet tölt be. Budapest 2030, Hosszútávú Városfejlesztési Konceptió, 2013, BFVT)

Budapestet és az agglomerációt egységes, kötöttpályás **tömegközlekedési** hálózat fűzi össze. A magasabb pozíciójú társadalmi rétegek hagyományosan Pest szűk területén, Budán, és az északnyugati szektor agglomerációs településein élnek. Megnő a lakhatási igény Pest belvárosában több okból is. A város növekedési szerepéből adódó népesség többlete ezen a területen keresi nagyrészt lakóhelyét, és az agglomerációból jelentős számban ideköltöznek a közlekedési költségek növekedése miatt, és a kompakt várost alakító politika hatására. De ezen a területen helyezkednek el a fejlett terciér alapú gazdaság kiszolgáló szervezeteinek, vállalkozásainak a központjai, a pénzügyi szolgáltatók, tanácsadó cégek irodái.

Az itt dolgozó és itt élő, a régióból és a világ minden tájáról érkező, magasan képzett társadalmi rétegekre épülő, differenciált szolgáltatások hálózata – kereskedelmi és szabadidős funkciók – a kreatív ágazatokkal is összekapcsolódik.

Az erős – európai színvonalú - kereslet biztosítja az **ingatlanpiaci** ágazatok számára azt a felújítási és beruházási fedezetet, amely szükséges a házak, negyedek átépítéséhez, felújításához. A lakáskereslet legfontosabb jellemzői: vegyes lakásnagyság, újonnan felújított, vagy új építésű házban legyen a lakás; olcsó – gazdaságos – üzemeltetésű; megújuló energia használata; tömegközlekedési – elsősorban vonalas - kapcsolat közelsége; a terület szolgáltatási kínálata legyen kellően vegyes. A területre költöző irodaházak, szolgáltatók és szolgáltatások is a lakóépületekkel megegyező épület kínálatot várják el, talán csak a közlekedési kapcsolatok, és az üzemelési költségek alacsony szintje hangsúlyosabb szempont a választásuknál.

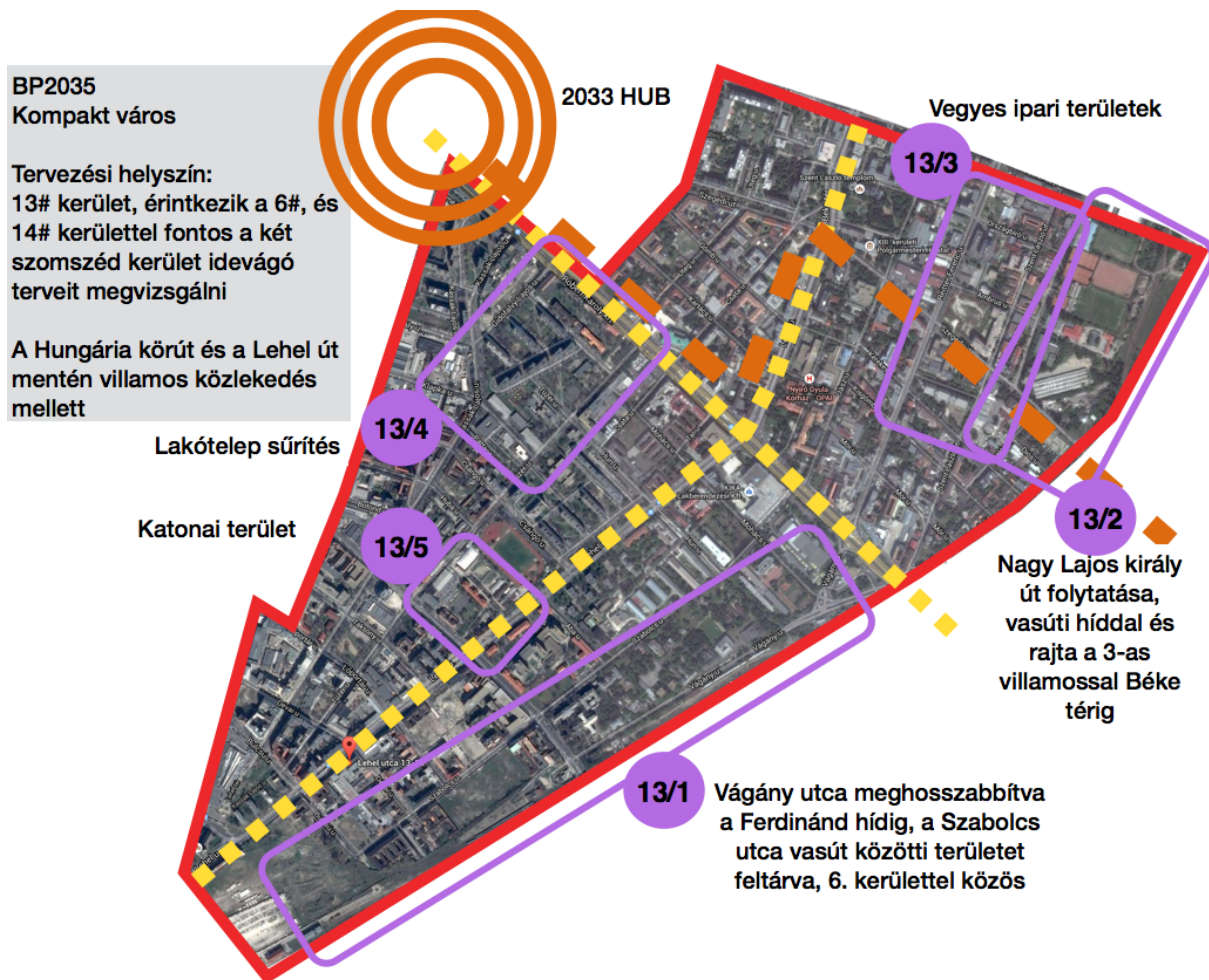
A város **fizikai szövetének** átépülésére a fenti tényezők hatnak. A csomópontok várhatóan a jelenlegi helyükön fejlődnek. Az utcák szerepváltásában erősödik a gyalogos, a kerékpáros és a közösségi közlekedés szerepe a gépkocsikkal szemben. Egy angol vizsgálat azt mutatta ki, hogy a 2050-ben majdan álló épületek 65-70%-a már 2000-ben is állt már, ezért azzal lehet számolni, hogy korszerűsítésre alkalmas házak meg tudnak majd maradni. Az egész belváros a Budapest erősebb ingatlanpozíciójú területei közé tartozik, így a kialakuló gazdasági erő – magasabb bérleti díj – esélyessé teszi a meglévő épületek felújítását, akár a magasabb bekerülési költségek vállalása mellett is. Az épületek így meg tudnak felelni a magasabb környezeti, műszaki, üzemeltetési igényeknek. Az ideköltöző munkahelyek, irodák, szolgáltatások valamint a rekreáció felületei vegyesen foglalják majd el a területet a fenntarthatósági kritériumok, és a „24 órás használat” filozófiája alapján.

Budapest az európai nagyvárosok hálózatának meghatározó tagjaként potenciáljából eredendően egyrészt a várostérséggel együttműködve a tágabb európai és a globális térből kapott impulzusokat **közvetíti** az ország más területei felé, ezért szerepe és fejlődése az ország egészére kihat. Másrészt aktív szerepet vállal az ország fejlődése érdekében a nemzetközi térben, sikeresen kapcsolódik be a globális munkamegosztásba.

Budapest a Kelet-Közép-Európai térség gazdasági vezető ereje, innovációs és kulturális központja, élenjáró a tudás- és kreatív gazdaság fejlesztésében és a fenntartható gazdasági modell megvalósításában, amelynek bázisa a hálózatba szerveződő kutató-fejlesztő, oktatási és üzleti (piaci) rendszer. Piacvezető az alacsony energiafelhasználású, de magas hozzáadott érték termékek és szolgáltatások előállításában, az ilyen jelleg ágazatokba irányuló befektetések vonzásában. Budapest adottságait és helyzeti potenciálját tekintve híd szerepet tölt be a környező tájak, civilizációk között, különböző kultúrák, gazdaságok és emberek találkozóhelye. Környezetének fejlesztését megfontoltan, az értékeket és az érintettek érdekeit messzemenően figyelembe véve végzi. Budapest sokszínű, egyedi karakter főváros, amely magas életminőséget és esélyegyenlőséget biztosít lakóinak. (Budapest 2030, Hosszútávú Városfejlesztési Konceptió, 2013)

BUDAPEST-XIII KERÜLET

A tervezési terület Budapest 13. kerületének központi része. Ezt mutatja a térkép részlet. A Városépítészeti tervezési félév feladata az, hogy a tankörök a "Budapest 2035 JÖVŐKÉPÉT", és a "BP13 2033 Hosszútávú Fejlesztési Konceptiót" alapulvéve, alakítsák ki saját választott területüknek a jövőképét.

Budapest, 2015.01.26

Alföldi György DLA, Bach Péter / UFLab/urb/bme.hu